

traducerile din limba rusă, care l-au pus în circulație și l-au răspândit, mai ales în ultimii ani. Iată câteva exemple mai întii pentru sensul de 'activist': « Vladimir Ilici ținea o legătură strinsă cu lucrătorii politici, se interesa de activitatea lor... »¹.

Lucrător politic traduce, în cazul de față, rus. политработник (политический работник), care a fost redat în limba română când prin « activist politic », când prin « lucrător politic »².

Alte atestări pentru același sens de 'activist politic': « ... Nemulțumirile muncitorilor și țăranilor din regiunea Donului, din pricina unor măsuri ilegale luate de niște lucrători ai organelor locale »³; « Partidul a trebuit să învingă împotriva unor lucrători cu stare de spirit conservatoare... »⁴.

Prin intermediul traducerilor, *lucrător*, cu noul sens, a pătruns în presă și în literatura politico-ideologică scrisă în românește. Iată numai câteva exemple: « ... Partidul se preocupă în continuare de ridicarea nivelului activității organelor de stat centrale și locale, a lucrătorilor din aparatul de stat »⁵; « ... Au fost mobilizați pentru pregătirea materialelor mulți lucrători din aparatul de partid... »⁶.

În ce privește al doilea sens al lui *lucrător*, el a apărut prin traducerea în românește a unor sintagme rusești, cum ar fi, de pildă, научный работник.

De exemplu: « Lucrătorii științifici ai Academiei s-au preocupat de asemenea de rezolvarea problemelor științifice legate de dezvoltarea industriei bunurilor de larg consum »⁷.

II. CALCURI DE STRUCTURĂ SAU DE FORMĂ INTERNĂ

Mai numeroase sînt acele calcuri lexicale pe care ar trebui să le numim « de structură », « structurale » sau « de formă internă »⁸. Pentru acest tip de calc se mai folosesc și alte denumiri, care sînt însă mai puțin indicate. E vorba de *calc-traducere* (fr. calque-traduction)⁹ și *calc de formare a cuvintelor* (rus. словообразовательная калька)¹⁰. Vom prefera termenul *calc de structură*¹¹, întrucît el pune cel mai bine în lumină specificul acestui tip de calc ce constă, în esență, în împrumutarea așa-zisei forme interne a unui cuvînt străin. Prin noțiunea de *formă internă* (germ. innere Sprachform; rus. внутренняя форма) se înțelege, în general, un anumit mod de organizare a complexului sonor, pentru a corespunde cît mai bine sensului pe care îl exprimă cuvîntul¹².

Modelele străine după care se creează echivalente indigene sînt, în imensa majoritate a cazurilor, cuvinte derivate și compuse (deci elemente lexicale cu formă internă clară). Calcurile de structură se pot clasifica și ele în totale și parțiale. Cînd se împrumută exclusiv forma internă a unui cuvînt străin, iar complexul lui sonor este înlocuit cu unul indigen, calcul este total. Dacă, dimpotrivă, în procesul calchierii este tradusă numai o parte a cuvîntului străin (de exemplu, rădăcina sau un afix), iar cealaltă este împrumutată, calcul este parțial. Astfel, pentru a ne folosi deocamdată de fapte binecunoscute, *partinitate*, care redă rus. партийность este un calc de structură parțial, pe cînd *legitate* (construit după modelul lui закономерность) reprezintă un calc structural total. Tot calcuri de structură totale trebuie considerate și *stîngism* (după rus. левизна); *împăciunitor* (după rus. примиренчество) etc.

Socotim că termenul de *semicalc* (folosit de unii lingviști) trebuie neapărat abandonat, pentru motivul că, de cele mai multe ori (dacă nu chiar întotdeauna), nu se calchiază exact jumătate din structura cuvîntului¹³.

¹ Lenin, *Biografie*, București, Edit. politică, 1961, p. 411 (în original: с политработниками la p. 425).
² *Dicționarul economic-financiar rus-român*, București, Edit. științifică, 1957, traduce rus. политработник prin lucrător politic și « conducător politic » (p. 285, col. 2). A doua traducere nu ni se pare prea fericită.

³ Lenin, *Biografie*, p. 499 (în original: несправедливые работники).

⁴ *Istoria Partidului Comunist al Uniunii Sovietice*, București, Edit. politică, 1959, p. 692.

⁵ *Curs de materialism dialectic și istorie*, vol. II, București, Edit. politică, 1961, p. 254.

⁶ G. H. Gheorghiu-Dej, *Raport la cel de-al III-lea Congres al P.M.R.*, Edit. politică, București, 1960, p. 92.

⁷ Vezi « Contemporanul », 1953, nr. 368, p. 5, col. 2 (în DLRLC s.v.).

⁸ Nu ni se pare convingătoare părerea conform căreia « cele mai multe calcuri sînt cele care privesc îmbogățirea sensurilor cuvîntului » (I. Rădulescu, *op. cit.* p. 6).

⁹ S. Ullmann, *Précis de sémantique française*, Berna, 1952, p. 205.

¹⁰ Vezi, de pildă, N. M. Șanski, *Лексические и фразеологические кальки в русском языке*, în «Русский язык в школе», nr. 3 (1955), p. 28-35.

¹¹ Folosim și de romanistul sovietic R. A. Budagov. Vezi *Introducerea în știința limbii* (traducere de Gh. Mihăilă) București, Edit. științifică, 1961, p. 139. În original, la p. 111, autorul vorbește despre calcuri structurale sau de structură (rus. структурные кальки).

¹² Mai pe larg, vezi discuția la acad. A. L. Craur, *Studii de lingvistică generală* (variantă nouă), București, Edit. Academiei, p. 160 și urm., și la R. A. Budagov, *op. cit.*, p. 81 și urm.

¹³ N. A. Ursu (*Formarea terminologiei științifice românești*, București, Edit. științifică, 1962, p. 118) folosește atât termenul *calc parțial*, cît și « sinonimul » lui: *semicalc*. Probabil că ultimul i se pare autorului mai potrivit, din moment ce își intitulează un subcapitol al lucrării « Calcuri și semicalc » (p. 117-119).